

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

ՈՒ ՅԱՐՄԱՐԵԱՆԻ

ԿԻ

ՀԱՅԱԿԱՆՈՒԿԱՆ ԺԱՐԺՈՒՄ ԹԱՐԻԶՈՒՄ

1900 թիվոր. 21 Թարիզ

Այս տարի Թաւրիզում գոյութիւն ունեցող ընկերութիւններին Գաբր. Կ. Յ. Փաշալեանի ջանքերով աւելացաւ մի ալ կարեորը, այն է՝ Հակա-ալիոլական ընկերութիւն, որի անդամները պարագաւորում են ալիո՛ղ պարունակող (ոգելից բնակիչներ) ոչ մի խմիչք չըզորձածել, տանը չու-նենալ և ուրիշներին էլ չառաջարկել խմելու: Ալիոլականութեան վնաս-ներին մասին թէ Գեղիս հալոց լսարանական ընկերութեան և թէ բողոքա-կանների լսարանական ընկերութեան մէջ շատ անգամ դասախօսութիւն-ներ են եղել կարող մարդկանց կողմից, որով բուսականապի Գեղիս հալ հասարակութեան համար պարզել է ալիոլականութեան վատ ազդեցու-թիւնը մանաւանդ սերունդի վրայ:

Նի՞է ալիոլականութիւնը համարելու լինինք այն, երբ մարդիկ սովորութիւն են անում շարունակ և պարբերաբար խմիչք գործածել իւր առօր-ջապահական փեսակէփից, իբրեւ սնունդ հացի հետ, կամ թէ՛ մի կամ մի քանի բաժակ օղու ձեով առաւօտները կամ երեկոները, այս փեսակէփից Թաւրիզը ալիոլականների առատ պաշար է հալթաթում: Թաւրիզում խա-ղտլի ալգիներ շատ կան: Թէև հալերը սեփական խաղտլի ալգիներ չունին, բայց այդ հանգամանքը չի արգելում նրանց տանը կարասներով գինի ու-նենալու: Այսօրէն համարեա իւրաքանչիւր քիչ թէ շատ ունեւոր տուն իւր համար գինի է գցում, (գինի է պատրաստում), խաղող առնում են թուր-քերից, տանը սեփական հնձաններում, որ համարեա ամեն տան մէջ կայ մզում են լցնելով սեփական կարասները և պահում: Այսպիսով ամեն տուն աշնան վերջում մի, երբեմն էլ մի քանի տարաւ պաշար գինի ու-նի: Այդ գինին սովորութիւն ունին կէսօրին և երեկոյեան ճաշելու ժա-մանակ գործածել ամբողջ ընդանիքով: Բացի գինուց խմում են նաև արալ, որ նոյնպէս ամեն տան մէջ ճարում է: Արալի և գինու գործա-ծութիւնից զուրկ չեն նաև կանաչք, երբեմն շատ երիտասարդ հասակում: Այս բոլորը ի նկատի առած «Հակա-ալիոլական ընկերութիւնը» աւելի քան

ի ղէպ էր թաւրիզում, ուր, չնորհիւ խմիչքի պարբերական գործածութեան և ներմուծւած զանազան վնասեղան ախտերի, հասարակութիւնը շատապարտւած է ալլաւոսեման. թաւրիզեցիները արտաքուստ լալնաթիւկունք, հաստապլինդ (КОРЕКОСТЫЙ) մարդիկ են, Բալց շատ անգամ է պատահել, որ արտաքուստ ալդ առողջ մարդիկ քիչ ժամանակից շատապարտւել են հեռանալու ալս աշխարհից չնորհիւ ժառանգած ախտերի և թուլակազմ օրգանիզմի: «Հակալկոլական ընկերութիւնը» եթէ խոր արմատներ գցէ, մեծ ծառալութիւն ունի կատարելու թաւրիզի ապագայի խնդրում:

Ընկերութեան ծրագրի կէտերից մինն էլ ալն է, որ պոպպագանշալի միջոցով զարկ տրւի ընկերութեան ընդարձակելուն: Ալդ նպատակով ընկերութիւնը կազմում է շատախօսութիւններ, ուր լինում են նաև ընդհանուր խօսակցութիւններ ալդ նիւթի մասին, Գասախօսութիւններից մինը առանձին ուշադրութիւն է գրաւում իր թւանշաններով: Վարչութիւնը իւր անդամներից մինին լանձնել էր ուսումնասիրել ալկոլականութեան դրութիւնը թաւրիզում: Ուսումնասիրութիւնը կատարել էր մի ցեղացի պարոն (Պր. Ռ. Մովսիսեան) որը ըստ երևութին միջոցներ ունէր արժանահաւար եզրակացութիւններ ներկայացնելու: Եզրակացութիւնները չիրաւի զարհուրելի են: Բանից դուրս է գալիս, որ 615 տուն հայեր թաւրիզում խմիչքի համար ծախսում են տարեկան 173,375 շուան, ալսինքն մօտաւորապէս 34,000 ու. (երեսունչորս հազար): Սա մի գումար է, ինչպիսի ասում էր շատախօսը, որը չի ծախսում դպրոցների համար ամբողջ Ատրպադականում: Ապա մօտաւոր հաշիւներով գումարներ էր բերւած նաև Սալմաստի, Խոլի, Ուրմիի, Սուլդուլի, Սովուջրուլալի, Միանդարի, Մարաշալի համար և դուրս էր բերւած, որ ամբողջ Ատրպադականի հայերը, թուով 4,315 տուն, խմիչքի համար ծախսում են 744,375 շուան, ալսինքն մօտաւորապէս 148.874 ուրլի: Իսկ եթէ մի քիչ էլ ուզենք թիւը կլորացնել՝ կը ստանանք—150.000 ուրլի, մի գումար, որով ինչեւ ասես, որ չէր կարելի անել:

Ընկերութեան անդամները ժողովրդի մէջ լայնօրէն են «ալկոլական» անունով, փոխանակ «հակալկոլական»-ի. երբեմն էլ մինը միւսին ասում է՝ «ա ի նոցանէ է, չի խմում»: Ինչ և իցէ ընկերութիւնը արդէն իւր հիմքը դրել է և ունի արդէն 82 անդամ, որոնցից 22 կին ¹, Ալս հակալկոլական շարժման ջերմ մասնակից են նաև բողոքականները, և երեւի ալ է պատճառը, որ ընկերութեան «խոստմնագրերը» Գլադստոնի և Տուրոյի խօս-

¹ Բացի այդ, ընկերութիւնը Մարաշա քաղաքում ունի մի մանահալւ 11 անդամով, որոնցից 4-ը կին են. չարաբերութիւն է հատարել «Ֆրանսիական հակալկոլական միութեան հետ (Union française antialcoolique), ուշադրում է սրան ձրխարար իր հրատարակութիւնները և L'Alkohol ամսաթերթը:

քերթի հետ միասին դաքլարած են նաև բաւական մեծ քանակութեամբ ցիւրաքներով առաքեալներէ թղթերից և առականերից, ալս կերպ.

Լաւ է ոչ ըմպել գինի, և ոչ որով նշարայրն քո զայ-
Թակղի կամ զթէ կամ տկարանայր Հաովմ. Ժդ. 21

ԽՈՍՏՄՆԱԳԻՐ .N

Էս խոստանում եմ քնաւ երբէք որ և իցէ ոգելից
ըմպելի չխմել և ուրիշներին էլ նրանից չմտադարարել,
և աշխատել ուրիշներին համոզել, որպէսզի անդամակ-
ցին մեր այս Հակալիկոլական ընկերութեան:

Անուն.

190 ՝ Տեղ.

Անառակ է գինի, և թշնամոյ արբեցութիւն, և ամենայն
որ խառնակի ընդ նոսա, չէ իմաստուն: Առակք 3, 4.

Հետեւալը միւս երեսին տպած է հետեւալը.

Ալկոլը մեր օրերում աւելի աւերումներ է գործում,
քան թէ այս երեք պատմական աշէյները՝ սովը, ժանտախտը
և պարեազմը: Ալկոլը սովից ու ժանտախտից աւելի է կո-
տորում, պարեազմից աւելի է սպանում, սպանելուց աւելին է
անում, անպարտութիւն է բերում:

ԳԼԱԴԸՍՏՈՆ

Ոճիրներ, շափ չարիքներ մեծ մասամբ առաջանում են
մարդկանց արբած լինելուց:

Ամս Լ. ՏՈԼՍՏՈՅ

Մի օր մինչև անգամ բոլորակաճներին կիրակի երեկոյի ժողովներից
մինը նշուած էր հակալիկոլականութեան:

Մի շատախոսութիւն եղաւ աշխարհ. «Արդեօք իրաւունք ունի քրիստոնեան գինի խմելուն»։ Ի հարկէ եզրակացեց, որ ոչ թէ և այս շատախոսութիւնը իւր համոզիչ լինելու տեսակէտից չափ պակաս էր միւս շատախոսութիւններէ, որոնք հիմնուած են ալկոհոլի առաջացրած վնասներէ վրայ։ մարդկային օրգանիզմին և սերնդին, աշխուսման աշխիւ սա մի նորութիւն էր, և չափ ցանկալի կը լինէր աչք կարգի առողջապահիկ նիւթերի մասին խօսակցութիւններով աւելի զբաղեցնելն հայերին, քան «զուանք մի բոպէ Քրիստոսի մօր» ասելով։